

‘De vorige bewoners waren bonte knaagkevers’

RIGOREUZE VERBOUWING VAN EEN VOORMALIG PAKHUIS

‘INVESTEER IN HET VOORTRAJECT, DAARMEE KOOP JE JE EIGEN GEMOEDSRUST.’ DE VERBOUWING VAN HET VOORMALIGE PAKHUIS AAN HET SPAARNE IN HAARLEM ONDERSTREEPTE WAT ILSE DIJN AL WIST. ‘BESTEED VEEL TIJD IN DE SAMENWERKING MET EEN GOEDE RESTAURATIEARCHITECT EN EEN VAKBEKWAME RESTAURATIEAANNEMER. DAT LEVERT ZO ENORM VEEL OP.’

Tekst | Theo van Oeffelt | Fotografie | Robert Jan Stokman

Redengevende beschrijving

De redengevende beschrijving is bedoeld om aan te geven welke aspecten van een object (bijvoorbeeld een gebouw, brug, kerkhof of stoomtram) beschermingswaardig zijn. Het (vermoedelijke) bouwjaar wordt vermeld, de uiterlijke kenmerken, eventuele bouwstijl en bekende historische gegevens. Vervolgens volgt een zogenoemde waardering, een verklaring waarom het object van cultuurhistorische waarde is. Dit kan variëren van algemene cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarden tot sociaaleconomische en architectuurhistorische waarden. De redengevende beschrijving heeft na aanwijzing van het object tot monument de status van een juridisch document. Voorgenomen wijzigingen of verbouwingen aan het monument worden getoetst aan de beschrijving.

'Ondanks de deplorabele staat van het pand was ik op slag verliefd'

Ilse Duijn wilde terug de stad in. Op een mooie plek, bijvoorbeeld aan het Spaarne in Haarlem. Het werd een rijksmonument dat volgens de makelaar stamde uit de negentiende eeuw. Het in drie zelfstandige etages gesplitste pand stond al een jaar of vijf leeg. De laatste verbouwing dateerde uit de jaren dertig van de vorige eeuw. 'Er waren overal lekkages, nergens was verwarming, laat staan elektra. Een echt opknappertje dus,' aldus Ilse. Ondanks de deplorabele staat waarin het monument verkeerde, was ze op slag verliefd. 'Alleen al die zestien meter lange gang, zó verleidelijk. En dan het uitzicht vanaf de etages over het water, de schitterende houten spanten in de kap... Ik zag onmiddellijk wat een fantastisch woonhuis dit zou kunnen worden.'

Gevel en twee balken

Dat gevoel wist ze vast te houden, ook toen na driekwart jaar kwam vast te staan dat de aankoop voornamelijk uit een voorgevel en een stel eeuwenoude balken bestond, inclusief de

daarin gehuisveste bonte knaagkevers. 'Maar het was wel veel ouder dan gedacht,' vertelt Ilse trots. 'Ik had geen negentiende-eeuws grachtenpand aangekocht, maar een zestiende-eeuws pakhuis!'

Na de aankoop ging Ilse op zoek naar een restauratiearchitect die Haarlem en de gemeentelijke mores goed kende. Zo kwam ze terecht bij COLLO Restauratie en Architectuur uit Santpoort. Na de technische opnames en de inventarisatie van de bouwkundige staat van het monument, kwam het bureau met een gedegen restauratieplan dat in combinatie met de wensen van Ilse tot het uiteindelijke ontwerp leidde. Aan de hand van het bestek en de bouwvoorbereidingstekeningen werd er een kostenraming gemaakt, op basis waarvan men drie aannemers uitnodigde voor een aanbesteding. Het werk werd gegund aan aannemingsbedrijf Holleman uit Santpoort, Erkend Restauratie Bouwbedrijf en lid van de Vakgroep Restauratie. 'Een keuze waar ik erg blij mee was, want ook met hen had ik gelijk een klik,' vertelt Ilse.

Boven | Een opknappertje, ook de schouw, maar om verliefd op te worden.

Overal lekkages, nergens verwarming, laat staan elektra

Waarborg voor kwaliteit

De Vakgroep Restauratie is de landelijke branchevereniging van erkende restauratiebouwbedrijven. De zevenendertig leden nemen samen tweederde van de restauratiebouwproductie in ons land voor hun rekening, variërend van woonhuizen tot kerken en kastelen. De Vakgroep zet zich al dertig jaar in voor het waarborgen van kwaliteit, innovatie, het behoud van ambachtelijk restauratievakmanschap en treedt op als belangenbehartiger en gesprekspartner binnen de restauratie- en monumentenwereld. De leden van de Vakgroep Restauratie voldoen aan strenge kwaliteitsnormen, zie ook www.vakgroeprestauratie.nl

Ontdekkingen

Peter Hogervorst, projectleider bij Holleman, begon veertig jaar geleden als leerling, werd timmerman en leidt nu zelf leerlingen op. 'Van een gebouw als dit is de redengevende beschrijving minimaal (zie kader pag. 68). Dat maakt de kans op ontdekkingen tijdens het ontmantelen van het gebouw wel groter.' Zo stuitte ze pas tijdens de restauratie op zes eikenhouten moerbalken over de volle breedte van het gebouw en de bijbehorende muurstijlen. 'Een was ooit al eens geschulpt, een ander heeft nog de oorspronkelijke omvang. Hun aanwezigheid vergroot de monumentale waarde van het pand, al bleken alle balken te zijn aangevreten door de bonte knaagkever. Ook kwamen er onder de begane grondvloer oude, en daaronder nog eens oudere plavuizen tevoorschijn, niet gemetseld, maar gewoon in het zand.' Het belang van een goede restauratiearchitect en –aannemer bleek ook tijdens de financiële afwikkeling. 'Dankzij het gedetailleerde bestek en de begroting kon ik een deel van de restauratiekosten met een laagrentende lening van het Nationaal Restauratiefonds financieren, iets waar ik in mijn eentje nooit aan gedacht zou hebben,' legt Ilse Duijn uit.

Philibertspanten

Om het tamelijk verloederde zestiende-eeuwse pakhuis tot een aangenaam eenentwintigste-eeuws woonhuis te transformeren, waren veel ingrepen noodzakelijk. Zo was de achtergevel in een kwalitatief slechte staat, ontbeerden de gang op de begane grond en de trap naar boven enige vorm van daglichttoetreding en moest een aantal van de gesignaleerde houten spanten onder de kap dringend worden hersteld. 'Dat zijn zogenoemde Philibertspanten, in de zestiende eeuw door de Franse bouwmeester Philippe de l'Orme ontwikkeld,' legt Rein Braaksma van COLLO uit. 'De spanten bestaan uit samengestelde houten bogen, zogenaamde schinkels, die de functie van spantbenen vervullen. De overspanningmogelijkheden werden daarmee aanzienlijk verhoogd, waardoor grotere kapconstructies mogelijk waren, zoals hier in dit voormalige pakhuis in Haarlem.' 'Heerlijk toch dit soort weetjes,' zegt Ilse Duijn glunderend, die tot besluit vol trots wijst op de 'zwevende' trap, die de eerste met de tweede verdieping verbindt en tegelijk onderdeel uitmaakt van de keuken. 'Kijk eens naar het vakmanschap, geen leiding in beeld, precies zoals ik het voor me zag!' ■

Rechts | Na de restauratie leidt de wenteltrap naar de woonkamer op de eerste verdieping.

